HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כיס סתום. שהיה לו פתח לחצר וסתמו: **יש לו ד' אמות.** בחלוקת החצר אם בא לחלוק כאילו הוא פתוח: **אינו מטמא סביביו.** אלא כנגד הפתח אם יעלה על הבית ויאהיל עליו לא לגמרי שיטמא ד' אמות סביביו הקבר ד' אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות עד הקבר ויהיהלו ולאו דלעתייהו: **לעיר אחרת.** לדרך עיר אחרת: **ונקשו בני העיר.** שהמבואות בה לסותמן מאחריהם: **בני אותה העיר.** האחרת מעכבין עליהן שהכר הוחזקו לקבר לדרכן דרך אותן המבואות: **בני רה"ר מעכבין עליהן.** משום דכי דחקו בני רה"ר מסתלקי לתוך המבואות: **בני מיני.** תוך ד' אמות של (ג) רשות המבוי הסמוכות לרה"ר מעכבין מלהעמיד דלתות לפס: **כרה"ר דמו.** לענין ספק טומאה כרה"ר: **ולא היא.** שאפי' לו להעמידם לפנים מד' אמות מעכבין עליהן: **כי רדו יומא.** בית חריסת יום אחד לזה וכן לזה לא תחרוש מתרגמינן לא תרדי (דברים כב): ה"ג **כי רדו יומא מאי לו יומא זרעא אי יומא כרבא לא הוי אי לא בעיא אימא יומא דזרעא לא בעיא אימא יומא דכרבא דכריב ואי לא בעיא אימא יומא דכרבא ואהדורי: אי יומא דזרעא.** בשעת הזרע הוא נוח לחרוש שכבר נחרשת בשעת (ג) הגיר: **אי יומא כרבא לא הוי.** כלומר בשעת הגיר היאך יכבר שוורים אין בו כדי מלאכת ג' ימים ויש בו יותר מכדי מלאכת יום אחד: **ואי ביומא כרבא.** של שעת הגיר קאמרת לא הוי יומא דזרעא והיאך יכבר שוורים בשעת הזרע: **אי בעיא אימא יומא דזרעא.** ודקא קשיא לך תרי יומי כרבא לא הוי בתחרת דכרבי ותנו בשעת הגיר איכא ביומא דזרעא תרי יומי כרבא: **ואי בעיא אימא יומא כרבא.** ודקאמרת לא הוי יומא דזרעא בהדורי עסקינן שאחר קשה ויש בה מעלות ומולדות ויש טורח בשעת הזרע בשעת הגיר: ליבעא אחריני איפכא גרסינן **ואי בעיא אימא יומא דכרבא.** ודקשי' לך יומא דזרעא לא הוי בתחרת דכריב ותני בשעת הזרע אחת קודם לזריעה ואחת לאחר הזריעה לכסות הזרעי' **ואי בעיא אימא יומא זרעא** ודקאמרת תרי יומי כרבא לא הוי בהדורי עסקינן שיש טורח גדול בשעת הגיר ויומא זרעא הוי תרי יומי כרבא ולשון זה הגון: **דוולא.** אם יש להן בור שממנו משקין שדה: **כי דלו יומא.** עד שיהא בו כדי להשקות שדה כדי פעולת יום לזה וכדי פעולת יום לזה משום שכר פועל: **פרדיסא.** כרם: **ג' קנין.** לכל אחד לפי חשבון שמתים כאלו המשכן: **אין אלו אלא דברי נביאות.** בלא טעם: **אוליפא.** כל י"ב נפנים קרי אוליפא: **דרפיק.** עודר: **ניעולא נבואה בו'.** משום דאמר ליה לעיל אין אלו אלא דברי נביאות שקרא דברי חכמים נבואה נקט לה להא מילתא: **אמו חכם אלו נביא הוא.** וכי אין חכם ראוי לנביא אלא דקאמר מר ניעולא מן הנביאים וגיעבה לחכמים מכלל דמעיקרא לא היתה נבואה לחכמים: **כי קאמר אע"פ שניעולה מן הנביאים.** שאינם חכמים מן חכמים לא ניעולה (ד) ו) **ונביאים** יש להן לבב חכמה: **תדע.** שלא ניעולה מן חכמים:

משמיה

פרק ראשון פצימיו מטמא כל סביביו. פי' הקונטר' כל סביביו ד' אמות כקבר ואין נראה לר' שמשון כיון דמסיימי מחילות וליכא למיחש שמא יעלה על הבית ויאהיל עליו לא לגמיר שיטמא ד' אמות סביביו כדמוכח בפ' משום מלחמה (סוטה דף מד.) גבי חצר הקבר העומד בתוכה טהור ה"מ חצר הקבר דמסיימי מחילו

(א) בית סתום יש לו ד' אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות (קבר שפתחו סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו וסתמו מטמא כל סביביו) (ב) בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן (ג) מבואות המפולשות לעיר אחרת ובקשו בני העיר לסותמן בני אותה העיר מעכבין עליהן (ד) לא מיבעי כי איכא דרכא אחרינא דמעכבי אלא אפילו כי איכא דרכא אחרינא נמי מעכבי משום דרב יהודה אמר רב דאמר (ה) (ו) המצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו (ז) (כדרב גידל דא"ר גידל רבים שבררו דרך לעצמן מה שבררו בררו) אמר רב ענן אמר שמואל (ח) מבואות המפולשין לרה"ר ובקשו בני מבואות להעמיד להן דלתות בני רה"ר מעכבין עליהן סבור מינה הני מילי בד' אמות כדר' זירא אמר רב נחמן דאמר רבי זירא (ט) אמר רב נחמן ד' אמות הסמוכות לרה"ר כרה"ר דמיין ולא היא התם לענין טומאה אבל הכא (י) זימנין דדחקי בני רה"ר ועיילי טובא: ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה כו': ולא פליגי (יא) מר כי אתריה ומר כי אתריה בבבל מאי אמר רב יוסף (יב) בי רדו יומא מאי בי רדו יומא אי יומא זרעא תרי יומא כרבא לא הוי אי יומא כרבא יומא דזרעא לא הוי אי בעיא אימא יומא דכרבא דכריב ותני ואי בעיא אימא יומא דזרעא בהדורי דוולא אמר רב נחמן בי דאלו יומא פרדסא אמר אבוה דשמואל (יג) בת שלשת קבין תניא נמי הכי האומר לחבירו מנת בכרם אני מוכר לך סומכום אומר לא יפחות מג' קבין א"ר יוסי (יד) אין אלו אלא דברי נביאות בבבל מאי אמר רבא בר קסנא תלת אציאתה בני תריסר גופני כי היכי דרפיק גברא ביומא אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אמימר (טו) וחכם עדיף מנביא (טז) שנאמר (יז) ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול אמר אביי תדע דאמר גברא רבה מילת' ומתאמר' משמיה דגברא רבה אחרינא כוותי' אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תרוייהו בני חד מזלא נינהו אלא אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא

(ב) בעלמא תפיס לכך נראה לו לפרס כגון שיש זיזין הרבה בולטין מן הבית מכל לד ויש בהן פותח טפח (ו) לכל אחד ובשלא פרץ פצימיו אף על פי שסתמו אינו מטמא תחת האהל זיזין שסתמו של מת עומד נגלת דרך פתח (א) אבל אם פרץ פצימיו וחזר ובנאן כשאר כותל ואין כאן פתח כלל מטמא כל סביביו דכל זיז וזיז איכא לספוקי דשמא דרך תחת אותו זיז יצא מן הבית (ב) ויש ליישב פי' הקונטרס דבית נמי לא מסיימי מחילתא דאע"ג דליכא למיחש שמא יעלה על הבית מ"מ איכא למיחש שמא יגע בכתלי' דקבר מטמא במגע אפי' מן הצד כדמוכח בספרי בפרשת פרה אדומה (ג) בקבר זה קבר סתום או אינו אלא פתוח אמרת ק"ו ומה אהל שהוא מקבל טומאה אינו מטמא מכל הצדדין כשהוא פתוח הקבר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל הצדדין כשהוא פתוח משמע דכשהוא סתום מטמא אף בנוגע בו מן הצד: **מצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו.** היינו כשהחזיקו

(ג) בגרשות אבל אם באין להחזיק שלא בגרשות יש לנמתות בידם ולנקוט פיזרא ולתיבא כדמוכח בהמניח (ב"ק דף כח. ושם): **ולא פליגי מר כי אתריה ומר כי אתריה.** פי' ר"י ב"ר מרדכי דבאתריה דרבי יהודה היה קרקע חשוב וטוב והיה חשוב לטרוח בתשעה חלקי קבין (ד) אבל באתריה דתנא קמא לא היה קרקע טוב כל כך שיהיה חשוב לטרוח בפחות מתשעה קבין ואף על פי שלא היה בו כדי חריסת יום ראוי היה לטרוח והשתא בעי בבבל מאי שאין הקרקע טוב כל כך ואינו ראוי כשיעור השנוי במשנתינו: ה"ג ר"ח (ט) **ואי בעית אימא בכרבא וזרעא ובהדורי.** פירוש בית חריסת יום ושפיר הוי יומא לזרעא דכשיבא לזורעה חורש ונכזירתו עוד מושך המחריסה על הקרקע חוזרת ומוכן בהדורי: **ואי בעית אימא יומא דזרעא.** ודקאמרת לא הוי תרי יומי כרבא כריב יומא ופגלא והדר תני וכריב עד דשליס יומא:

דוולא. פר"ח אדן שמשקין אותה (י) בדלי לכל אחד אדן שדולין לה יום אחד ונקשה לר"י דא"כ הוה ליה (יא) למיתני בבבל מאי כדבעי בגיגר ע"כ נראה כפ"ה: **א"ר יוסי אין אלו אלא דברי נביאות.** לא לשנה קמאר אלא כלומר שאומר בלא טעם [ד] דכי האי גוונא בסוף (ב) (אלו) מומין (בכורות דף מה. ושם ד"ה עשו) גבי יתרת שאין בה ליפורן מטמא במגע ובמשא אבל בלא בהאל ונקמאר עשו דבריהן כדברי נביאות מה שפשך אי אבר הוא לטמא בהאל ואי לא אבר הוא לא לטמא כלל וכן י"ל בסוף פ' כילד מעברין (עירובין דף פ: ושם ד"ה אין): **אטו חכם לאו נביא הוא.** ואי"ת בפ' בן סורר (סנהדרין דף עה.) דקאמר משחרב בהמ"ק ניטל טעם ביאה וניתן לעובדי עבודה תקשי ליה נמי אטו קודש

כיס סתום. שהיה לו פתח לחצר וסתמו: **יש לו ד' אמות.** בחלוקת החצר אם בא לחלוק כאילו הוא פתוח: **אינו מטמא סביביו.** אלא כנגד הפתח אם יעלה על הבית ויאהיל עליו לא לגמיר שיטמא ד' אמות סביביו הקבר ד' אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות עד הקבר ויהיהלו ולאו דלעתייהו: **לעיר אחרת.** לדרך עיר אחרת: **ונקשו בני העיר.** שהמבואות בה לסותמן מאחריהם: **בני אותה העיר.** האחרת מעכבין עליהן שהכר הוחזקו לקבר לדרכן דרך אותן המבואות: **בני רה"ר מעכבין עליהן.** משום דכי דחקו בני רה"ר מסתלקי לתוך המבואות: **בני מיני.** תוך ד' אמות של (ג) רשות המבוי הסמוכות לרה"ר מעכבין מלהעמיד דלתות לפס: **כרה"ר דמו.** לענין ספק טומאה כרה"ר: **ולא היא.** שאפי' לו להעמידם לפנים מד' אמות מעכבין עליהן: **כי רדו יומא.** בית חריסת יום אחד לזה וכן לזה לא תחרוש מתרגמינן לא תרדי (דברים כב): ה"ג **כי רדו יומא מאי לו יומא זרעא אי יומא כרבא לא הוי אי לא בעיא אימא יומא דזרעא לא הוי אי בעיא אימא יומא דכרבא דכריב ואי לא בעיא אימא יומא דזרעא בהדורי דוולא אמר רב נחמן בי דאלו יומא פרדסא אמר אבוה דשמואל בת שלשת קבין תניא נמי הכי האומר לחבירו מנת בכרם אני מוכר לך סומכום אומר לא יפחות מג' קבין א"ר יוסי אין אלו אלא דברי נביאות בבבל מאי אמר רבא בר קסנא תלת אציאתה בני תריסר גופני כי היכי דרפיק גברא ביומא אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול אמר אביי תדע דאמר גברא רבה מילת' ומתאמר' משמיה דגברא רבה אחרינא כוותי' אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תרוייהו בני חד מזלא נינהו אלא אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא

משמיה

פרק ראשון פצימיו מטמא כל סביביו. פי' הקונטר' כל סביביו ד' אמות כקבר ואין נראה לר' שמשון כיון דמסיימי מחילות וליכא למיחש שמא יעלה על הבית ויאהיל עליו לא לגמיר שיטמא ד' אמות סביביו הקבר ד' אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות עד הקבר ויהיהלו ולאו דלעתייהו: **לעיר אחרת.** לדרך עיר אחרת: **ונקשו בני העיר.** שהמבואות בה לסותמן מאחריהם: **בני אותה העיר.** האחרת מעכבין עליהן שהכר הוחזקו לקבר לדרכן דרך אותן המבואות: **בני רה"ר מעכבין עליהן.** משום דכי דחקו בני רה"ר מסתלקי לתוך המבואות: **בני מיני.** תוך ד' אמות של (ג) רשות המבוי הסמוכות לרה"ר מעכבין מלהעמיד דלתות לפס: **כרה"ר דמו.** לענין ספק טומאה כרה"ר: **ולא היא.** שאפי' לו להעמידם לפנים מד' אמות מעכבין עליהן: **כי רדו יומא.** בית חריסת יום אחד לזה וכן לזה לא תחרוש מתרגמינן לא תרדי (דברים כב): ה"ג **כי רדו יומא מאי לו יומא זרעא אי יומא כרבא לא הוי אי לא בעיא אימא יומא דזרעא לא הוי אי בעיא אימא יומא דכרבא דכריב ואי לא בעיא אימא יומא דזרעא בהדורי דוולא אמר רב נחמן בי דאלו יומא פרדסא אמר אבוה דשמואל בת שלשת קבין תניא נמי הכי האומר לחבירו מנת בכרם אני מוכר לך סומכום אומר לא יפחות מג' קבין א"ר יוסי אין אלו אלא דברי נביאות בבבל מאי אמר רבא בר קסנא תלת אציאתה בני תריסר גופני כי היכי דרפיק גברא ביומא אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול אמר אביי תדע דאמר גברא רבה מילת' ומתאמר' משמיה דגברא רבה אחרינא כוותי' אמר רבא ומאי קושיא ודילמא תרוייהו בני חד מזלא נינהו אלא אמר רבא תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא

משמיה

מוסף תוספות

א. שיותר נח לפותחו מכאן יותר משאר הכתלים שלא נפתח שם מעולם וחשבינן ליה כאילו הוא פתוח ותנן נפתח א' מהם הוא טמא וכולן טהורין. שימש"ק. ב. [ו]כדין בית שיש לו פתחים הרבה. ריטב"א. ג. כי הכא וקנוהו לאלתר בהילוך. שם. ד. כלומר צריכים אנו נביא לברר מה היה בדעתו וכמה נתכוונו להקנות. ר"י מינץ.

רבינו גרשום

מעכבין אלא שלא פרץ את פצימיו הואיל שאין נפרצין חזקה יש לפותחו: אינו מטמא כל סביביו. אם היה מת בבית אע"פ שסתום הוא הואיל ולא פרץ את פצימיו אינו מטמא כל סביביו דבית בד' אמות כקבר דאיכא למימר הואיל שלא עקר הפצימין ולא סתמו לגמרי באותו פתח יפתח ויוצאהו אבל פרץ את פצימיו וסתמו מהכל מטמא כל סביביו דיש לו דין קבר הואיל וסתום מכל צדדיו כקבר דטומאה בוקעת ויוצאה דליכא למימר מן הצד יוצאהו: ענין אחר שלא פרץ את פצימיו כלומר היה סותם

מוסף רש"י

הובא בעמוד קודם

רבינו גרשום (המשך)

חורשין אותה ביום זריעה ואותו היום אין חורש הפועל אלא ט' שעות ובג' שעות זורע בעל הבית מה שהפועל חורש בט' שעות והכי מנהג ועכשיו בעי בעל גמרא באיזו חריסת פעולת יום זריעה דאינו אלא ט' שעות לא הוי יומא כרבא כלומר כשחורר ומשכיר ביום קציר לא הוה פעולת יום שלם בחריסה דלאחר קצירה דבט' שעות תשלים פעולתו ונמצא יושב ובטל ג' שעות ונמצא מפסיד בעל הבית ואם בי רדו יומא כרבא כלומר אם מאותה חריסה אמרת דחורשין תיכף לקצירה כל היום לא הוי תרי יומא דזרעא כלומר אין שם פעולת חרישת ב' ימים של יום זריעה שביום חריסה תכף לקצירה חורש כל י"ב שעות ואם תאמר באותו יום חרישה אמרי דהיינו פעולת יום שלם כשיבא לאותה חרישה של זריעה לא ימצא שם פעולת ב' ימים כי ביום זריעה אינו חורש אלא ט' שעות ולא ישאר לפעולת מחרת אלא פעולת ג' שעות ונמצא פועל יושב ט' שעות ויפסיד בעה"ב שצריך לשוכרו ביום שלם שלא ירצה פועל להשכיר עצמו למחצית היום. איבעית אימ' יומא דזרעא. ודקא קשיא לך לא הוי יומא כרבא: דכריב ותני. שחורש באותו יום שתיכף לקצירה פעמים מה שחורש בט' שעות חוזר ושונה בג' שעות והוה שוה בשוה: איבעית אימא יומא כרבא. ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומא דזרעא. לעולם איכא תרי יומי דזרעא: בהדורי. שהארץ קשה היא וארץ סלעים ותרשין היא ומה שפועל חורש ביום אחד תיכף לקצירה חוזרת ומתקשה יצריך לחרוש בה פעולת ב' ימים דזריעה מחמת הקשיות שמתקשה אחר חריסת קצירה. ול"א. מוגה בספרים היכי דמי אי בי רדו יומי זריעה לא הוי תרי יומי כרבא. בהאי לישנא משמע דטפי חורש הפועל בהני ט' שעות דיום זריעה מבכולה יומא דכרבא דכבר רכיכא ארעא דחרושה כבר חדא דימנא והכי קאמר לא הוי [תרי] יומי כרבא דטפי מיומא הוי אבל לא הוי פעולת תרי יומי ואי בי רדו יומא כרבא להאי לישנא לא הוי יומא זרע דכל שחורש ביום כרבא יכול לחרוש ביום זריעה בפחות מט' שעות כדאמר בהאי לישנא דניחא לחרוש ביום זריעה מתיכף לקצירה. איבעית אימא בכרבא ודקא קשיא לך לא הוי יומא דזרעא לעולם הוי דאע"ג דניחא לחרוש חורשה באותו יום זריעה פעמים. ואיבעית אימא

קט א מיי' פ"ג מהל' סנהס הל' ז סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעב סעיף ז: קי ב מיי' פ"ז מהל' טומאת קרקע ה"ב טוש"ע ח"מ סי' שפז סעיף ולה: **קיא** ג ד טוש"ע ח"מ סי' קסב סעיף ג:

קיב ה מיי' פי"ג מהל' מקוה ממון הל' כד סמג עשין סה טוש"ע ח"מ סי' שמז סעיף ג: בהגה"ה וסי' פח סעיף ג:

קיג ו ז מיי' פ"ה מהל' סנהס הל' יג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קסב סעי' ח: **קיד** ח ט מיי' פ"ל מהל' שכני' הל' ד' סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קעא סעיף ג:

מוסף רש"י (המשך)

חורשת אותה ביום זריעה ואותו היום אין חורש הפועל אלא ט' שעות ובג' שעות זורע בעל הבית מה שהפועל חורש בט' שעות והכי מנהג ועכשיו בעי בעל גמרא באיזו חריסת פעולת יום זריעה דאינו אלא ט' שעות לא הוי יומא כרבא כלומר כשחורר ומשכיר ביום קציר לא הוה פעולת יום שלם בחריסה דלאחר קצירה דבט' שעות תשלים פעולתו ונמצא יושב ובטל ג' שעות ונמצא מפסיד בעל הבית ואם בי רדו יומא כרבא כלומר אם מאותה חריסה אמרת דחורשין תיכף לקצירה כל היום לא הוי תרי יומא דזרעא כלומר אין שם פעולת חרישת ב' ימים של יום זריעה שביום חריסה תכף לקצירה חורש כל י"ב שעות ואם תאמר באותו יום חרישה אמרי דהיינו פעולת יום שלם כשיבא לאותה חרישה של זריעה לא ימצא שם פעולת ב' ימים כי ביום זריעה אינו חורש אלא ט' שעות ולא ישאר לפעולת מחרת אלא פעולת ג' שעות ונמצא פועל יושב ט' שעות ויפסיד בעה"ב שצריך לשוכרו ביום שלם שלא ירצה פועל להשכיר עצמו למחצית היום. איבעית אימ' יומא דזרעא. ודקא קשיא לך לא הוי יומא כרבא: דכריב ותני. שחורש באותו יום שתיכף לקצירה פעמים מה שחורש בט' שעות חוזר ושונה בג' שעות והוה שוה בשוה: איבעית אימא יומא כרבא. ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומא דזרעא. לעולם איכא תרי יומי דזרעא: בהדורי. שהארץ קשה היא וארץ סלעים ותרשין היא ומה שפועל חורש ביום אחד תיכף לקצירה חוזרת ומתקשה יצריך לחרוש בה פעולת ב' ימים דזריעה מחמת הקשיות שמתקשה אחר חריסת קצירה. ול"א. מוגה בספרים היכי דמי אי בי רדו יומי זריעה לא הוי תרי יומי כרבא. בהאי לישנא משמע דטפי חורש הפועל בהני ט' שעות דיום זריעה מבכולה יומא דכרבא דכבר רכיכא ארעא דחרושה כבר חדא דימנא והכי קאמר לא הוי [תרי] יומי כרבא דטפי מיומא הוי אבל לא הוי פעולת תרי יומי ואי בי רדו יומא כרבא להאי לישנא לא הוי יומא זרע דכל שחורש ביום כרבא יכול לחרוש ביום זריעה בפחות מט' שעות כדאמר בהאי לישנא דניחא לחרוש ביום זריעה מתיכף לקצירה. איבעית אימא בכרבא ודקא קשיא לך לא הוי יומא דזרעא לעולם הוי דאע"ג דניחא לחרוש חורשה באותו יום זריעה פעמים. ואיבעית אימא

בזריעה ודקשיא לך לא הוי תרי יומי כרבא להאי לישנא. לעולם איכא תרי יומי בהדורי ארץ תרשים היא ובתחלה היא קשה הרבה דכל מה שחורש בב' ימים תיכף לקצירה יכול לחרוש ביום אחד דזרועה וכ"ך קבלת"י אנ"י מר' אב"ל חבירי"ו הבינו בזה הענין. היכא דמי אי בי רדו יומא בזרעא שבין זריעה ובין חרישה שחורשין את השדה פעם אחרת בימות הגשמים לבד כמריבה ראשונה שכורבין בימות החמה חורשין אותה בימות הגשמים סמוך [לזריע'] לפי שתהא נוחה לזרוע ואם צריך יום אחד למלאכה לפועל אחד בין חרישה בין זריעה אפילו הכי ליכא יומא כרבא יום חמה כי הימים הן ארוכין ומושכין ביותר ובט' שעות ביום יכול הפועל לחרושה ולתקנה כל הצורך ונמצא שמפסיד בעל השדה מט' שעות ולמעלה ואי בי רדו יומא כרבא שבכריבה ראשונה יש מלאכה לפועל אחד לחרוש בימות החמה כל היום כולו אפי' הכי לא הוי תרי יומי בזרעא בין זריעה לבין חרישה דבפחות מב' ימים בימות הגשמים יכול לחרושה פעם אחרת לזורעה נמצא שמפסיד זה בעל השדה מחצי יום ולמעלה לפי שאין פועל משכיר עצמו לחצאין. איבעית אימא דאיכא בי רדו יומא דזרעא ודקא קשיא לך לא הוי יומא כרבא ודאי איכא יומא כרבא שלם ולא קא מפסיד ולא מידי דכרבא דהא הכריב ומא הדר תני זמנא אחרינא משום דבכריבה לא קא חשיב שדה לחשיב בין כריבות הללו איכא פעולה ליום אריכא ואיבעית אימא דאיכא בי רדו יומא כרבא ודקא קשיא לך לא הוי תרי יומי בזריעה ודאי איכא תרי יומי שלמין משום דההיא ארעא בהדורי כלומר שדה קשה הוא וארץ הרים ותרשים היא ובימות החמה שהיום אורוך הוא צריך לחרוש יום אחד שלם מחמת קשיות שבה ובעכשיו בימות הגשמים חוזרת לקשיותה וצריך לחרושה כדי שתהא נוחה לזורעה ובין חרישה הזריעה צריך שני ימים מפני כי הימים קטנים הן. ל"א מוג"ה בספרים וה"ג להא. בי רדו יומא בזריעה לא הוי תרי יומי כבכרבא ואי בי רדו יומא כבכרבא לא הוי תרי יומא לזריעה והכי מפרש לה אם צריך יום אחד בין חרישה לזריעה בימות הגשמים לא צריך תרי יומא לכבכרבא דפחות מב' ימים יכול לכוכבה פעם ראשונה ג) קשה קרקע וצריך ליום אחד של חרישה וזריעה יותר מיום אחד של

כלמשני הכא ניטל טעם ביאה ומעובדי עבירה לא ניטלה ולא חש להקשות בכל מקום: [וע"ע תוס' גיטין עב. ד"ה ומשום וכו']:

פיסקא. ראין חולקין את השדה גרולה. דיכולין לזורע בה ט' קבין לזה ובין לזה דבשעה שדה לחשיב שדה אחת וחצי שהוא ע"ש אמה אורך על רוחב ג' דגמרי לה מחצר המשכן דהוי ק' על ג' ואמרינן דהיינו בית זרע סאתים: מר כי אתריה דבהכי חשיב שדה בכל קבין בציר לא ובאתריה דר"י היו השדות ביוקר והוי חשיבי שדה בט' חצאי קבין: בבבל שלא היו שדות ביוקר כבא"י מאי בכמה חשוב התם שדה. א"ר יוסף בי רדו יומא. כלומר כי היכי דיש מלאכה לפועל לחרוש בה יום שלם לפי שלא ימצא פועל שישכיר עצמו כי אם ליום אחד שלם ואם יחלקו פחות מכדי ספוק יום פעולת יום אחד כל חד וחד נמצא הפועל משלים פעולתו בחצי היום או בט' שעות והיה מבקש הפועל שכירות יום שלם: היכי דמי. הא בי רדו יומא כלומר באיזה חריש אמרת שב' פעמים חורש את השדה אחת תיכף לקצירה ולאותה חרישה קרי כרבא ובאותה חרישה שתיכף לקצירה חורש הפועל כל היום עד לערב ושוב

ג) ל"ל כמנני הסמוך לרה"ר כרה"ר דמי. ב) ל"ל כשהקרקע קשה.